

ВИВЧЕННЯ ДУМКИ ФАХІВЦІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЩОДО РОЛІ ПРОВІЗОРА У СИСТЕМІ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ.

КУБАРЄВА І.В.

socpharm@nuph.edu.ua кандидат

фармацевтичних наук, доцент,

завідувач кафедри соціальної

фармації Національний

фармацевтичний університет м.

Харків, Україна

БЕКЕТОВА М.С.

socpharm@nuph.edu.ua

аспірант кафедри соціальної фармації

Національний фармацевтичний

університет м. Харків, Україна

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), паліативна допомога дітям є одним із пріоритетних сервісів в охороні здоров'я (ОЗ). Це галузь ОЗ яка швидко розвивається та передбачає комплексний фізичний, психологічний, соціальний та духовний підхід до дитини з обмеженим терміном життя внаслідок прогресуючого невиліковного захворювання, коли можливості спеціалізованого лікування обмежені або вичерпані. Таким чином, особливістю надання якісної паліативної допомоги дітям (ПДД) є міжгалузевий й мультидисциплінарний підхід, який спрямований на задоволення усіх наявних потреб дітей з невиліковними хворобами та їхніх сімей, що вимагає співпраці фахівців різних галузей [2, с.15] .

В останні роки в Україні все більшого значення набуває роль фармації в організації паліативної допомоги, а саме, надання фармацевтичної опіки при лікуванні хронічного больового синдрому, переважно у пацієнтів з онкологічними хворобами. Тим не менш, з'являються поодинокі роботи, в яких висвітлюються та пропонуються для розгляду й обговорення питання з визначення ролі й функцій фармацевтичних працівників у забезпеченні паліативною допомогою сімей, в яких виховуються діти з прогресуючими невиліковними захворюваннями неонкологічного характеру.[3- 5].

Дослідження полягає у вивченні думки і поглядів експертів з надання ПДД з питань доцільності включення фармацевтичного працівника до складу мультидисциплінарної команди та обґрунтування його ролі й функцій у системі ПДД.

Наведені результати дослідження є пілотними і потребують подальшого розгляду і аналізу із залученням більшої кількості респондентів. Основні етапи пілотного дослідження складаються з проведення соціологічного опитування серед фахівців з ПДД в охороні здоров'я на підставі сформованого переліку загальних питань, щодо виявлення в необхідності фармацевтичних послуг та аналізу отриманих результатів. Респондентів дослідження обрано з лікарів, фізичних терапевтів та медичних сестер, які мають досвід у наданні ПДД, як в умовах стаціонару так і вдома. На теперішній час, у процесі дослідження опитано фахівців ОЗ з паліативної допомоги у загальній кількості $n=20$, сформованих у три фокус-групи: лікарі ($n=7$), фізичні терапевти ($n=4$) та медичні сестри ($n=9$). Для проведення дослідження застосовано метод прямого неформалізованого інтерв'ювання. Поставлені питання та отримані слідуєчі відповіді експертів з приводу залучення фармацевтичних працівників в ПДД. Встановлено, що на запитання чи повинен фармацевтичний працівник мати можливість впливати на вирішення питань стосовно належної фармакотерапії (ФТ) у дітей з

паліативним статусом, більшість респондентів (74 %) вважають, що співробітництво з фармацевтичними працівниками позитивно вплине на мінімізацію побічних ефектів при проведенні фармакотерапії у дітей, решта респондентів (26%) не вважали послуги фармацевтичних працівників першочерговими. Також, понад 70% експертів зазначили важливим залучення фармацевтичних працівників до складу мультидисциплінарної команди з ПДД у зв'язку з можливістю надавати консультативні послуги щодо оптимізації лікарської терапії (моніторингу побічних ефектів, взаємодії лікарських засобів (ЛЗ), визначення вітчизняних аналогів імпортованих ЛЗ, формування асортименту ЛЗ, визначення потреби ЛЗ).

У результаті проведеного опитування встановлено, що послуги, які може надавати фармацевтичний працівник, слід розділити на прямі та непрямі.

До прямих послуг респондентами віднесено:

- здійснення спільної з лікарями діяльності з оптимізації фармакотерапії (ФТ);
- ідентифікація й управління потенційними проблемами ФТ;
- консультування фахівців і сімей пацієнтів стосовно застосування ЛЗ; В якості непрямих послуг визначено:
- адміністративне та формальне управління (спостереження за змінами у фармацевтичному законодавстві, появою нових ЛЗ та ін.);
- навчання мультидисциплінарної команди щодо питань ФТ у дітей.

На підставі отриманих і проаналізованих результатів опитування виявлено основний критерій, що позиціонує фармацевтичного працівника як експертного орієнтира, якій має зв'язок зі спільнотою і є територіально доступним, особливо у сільській місцевості, завдяки діяльності в аптечних закладах.

Фармацевтичні працівники вважаються цінним консультантом при проведенні ФТ пацієнтам з паліативним діагнозом, особливо у дітей, оскільки відмінності в реакції на один і той же ЛЗ можуть бути пов'язані з віком дитини, функціональною зрілістю окремих органів, відмінностями в фармакокінетиці, фармакодинаміці, ефективності, токсичності ЛЗ, з наявністю супутніх захворювань, впливом інших ЛЗ, зі шляхами введення і формою випуску, стабільністю ЛЗ і дотриманням режиму прийому. Вважається, що фармацевти відіграють певну роль у консультуванні фахівців з паліативної допомоги і сімей, з метою підвищення рівня інформованості щодо змін у фармацевтичному законодавстві, контролю асортименту та визначення потреби у ЛЗ, правилам застосування, моніторингу побічних ефектів та інших функцій, пов'язаних з обігом ЛЗ.

Більш значну роль у паліативному догляді можуть відігравати громадські аптеки, оскільки ці заклади мають забезпечувати ЛЗ, які необхідні для полегшення симптомів (наприклад, наркотичні засоби) при перебуванні паліативних пацієнтів вдома, а також надавати інформацію щодо застосування ЛЗ. Слід зауважити, що пацієнтам, які мешкають у віддаленій сільській місцевості та перебувають під паліативним наглядом вдома, та членам їх родини, доступніші аптеки місцевого призначення.

Міжнародний досвід і принципи організації паліативної допомоги зарубіжних країн свідчать про визнання лікарями загальної практики ролі фармацевтів в лікуванні больового та інших симптомів у пацієнтів, які знаходяться під паліативним наглядом в домашніх умовах. Крім того, фармацевти є частиною спільноти паліативної допомоги і отримують відповідну підготовку для виконання паліативних фармацевтичних послуг [6]. Експерти з надання ПДД підтримують практичний досвід іноземних колег, які впроваджують ПДД, з приводу того, що фармацевтичні працівники завдяки своїм кваліфікаційним вимогам, можуть ефективно

працювати як члени мультидисциплінарної команди з надання паліативної допомоги пацієнтам як в стаціонарних так і в домашніх умовах.

На сьогодні, фармацевтичні працівники України, мають низький ступінь зайнятості у сфері надання паліативних послуг дітям з прогресуючими невиліковними захворюваннями. Цей факт потребує впровадження низки заходів спрямованих на створення програм з нормативно-правового, соціальноорганізаційного регулювання в охороні здоров'я України, для забезпечення подальшого впровадження і розвитку фармації у сфері паліативних послуг дітям.

Використана література

1. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання : монографія / Б. Є. Грабовецький. — Вінниця: ВНТУ, 2010. - 59с
2. Рекомендации ВОЗ по медикаментозному лечению персистирующей боли у детей с соматическими заболеваниями. М.: Практическая медицина, 2014.-208с.
3. World Health Organization. WHO Guidelines on the Pharmacological Treatment of Persistent Pain in Children with Medical Illnesses/ Geneva^ World Health Organization; 2012.- 18с.
4. Стратегія розвитку системи охорони здоров'я: український вимір / В. М. Ле-хан, Г. О. Слабкий, М. В. Шевченко // Україна. Здоров'я нації. - 2010. - № 1. - 5-23с.
5. Роль та завдання провізора у сфері паліативно-хоспісної медицини/ Б.П. Громовик.- Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція за участю міжнародних спеціалістів. Харків, 2013.- 186с.
6. Research in pediatric palliative care. Knapp C.A- Am. J Hospice and Palliative Medicine. 2009; 392-398с.

7. Wycross R., Wilcock A. Palliative Care Formulary, 4th ed.
Palliativedrugs.com Ltd. Nottingham, UK. See also www.palliativedrugs.com